

Imitation og Innovation - Lignelser i Apollonios Rhodios' *Argonautika*

af Kim Pedersen

1- Indledning og handlingsreferat

Den følgende fremstilling er et forsøg på at kortlægge Apollonios Rhodios' brug af lignelser i *Argonautika*. Dels foretages en analyse og vurdering af udvalgte lignelser internt i værket og dels vil Apollonios' lignelser blive kommenteret ud fra en sammenligning med lignelserne i *Iliaden* og *Odysséen*.¹ Først gives dog et oprids af handlingen i digtet, så de, der måtte føle sig sikre i Apollonios' udgave af myten, kan med fordel springe de næste tre sider over.

Apollonios har givet os vores eneste overleverede eksempel på epos fra den hellenistiske periode, *Argonautika*. I dette værk opdelt i fire bøger fortæller Apollonios myten om Jason og Argonauternes togt til Kolchis for at hente det gyldne skind fra vædderen, som bar Phrixos. Historien som sådan fortælles ikke i sin fulde udstrækning, men fokuserer primært på selve togtet. I bare sytten vers giver Apollonios koncentreret og effektivt den umiddelbare forhistorie: I Iolkos føler kong Pelias sig truet af Jason, da denne kommer til ham iført kun en enkelt sandal. Pelias er nemlig blevet spået, at netop denne usædvanlige fremtræden vil medføre hans fald og i bedste eventyrstil sendes Jason derfor på den farefulde opgave til Kolchis.

I Iolkos samler sig derefter en større gruppe helte fra det græske område og de drager af sted under Jasons ledelse ombord på skibet Argo, der er bygget ved Athenes hjælp. Blandt heltene findes flere kendte ansigter fra andre dele af den græske mytologi såsom Kastor og Polydeukes, Orfeus, Peleus og ikke mindst Herakles. På udrejsen er deres første større oplevelse landgangen på Lemnos. Her bliver heltene mødt af en befolkning, hvor kun kvinderne er tilbage. Pga. uenigheder over tilfangetagede frillers position er samtlige mænd på øen blevet dræbt bortset fra den aldrende kong Thoas, hvis datter listigt fik sendt ham væk under massakren. I den nuværende situation er datteren, Hypsipyle, imidlertid blevet dronning og den charmerende Jason indleder et forhold til hende, ligesom de øvrige Argonauter også besnæres af de lemniske kvinder. Kun Herakles nægter at være del af denne udsættelse af Argonauternes egentlige mission. Efter nogen

¹ I de tilfælde i det følgende hvor *Iliaden*, *Odysséen* eller *Argonautika* nævnes, men ikke er sat med kursiv, er der tale om henvisninger til appendiks A).

tid lykkes det ham da også at vende stemningen og Argo styrer atter mod æren og det gyldne skind.

Næste stop på ruten er ved dolionerne. Argonauterne hjælper dette imødekommende og venlige folkeslag med at dræbe de giganter, som bor på den modsatte side af deres ø. Efter endt gerning stævner heltene ud, men mødes snart af kraftig modvind og i løbet af natten blæses de uvidende om deres position tilbage til dolionernes ø. Heller ikke dolionerne ænser, hvad der er sket, men tror mændene er krigere sendt til angreb fra deres nærliggende fjender. Resultatet er et hurtigt slag med flere dræbte dolionere, deriblandt deres konge. Lige så snart den rette sammenhæng går op for de involverede breder sorgen og tomheden sig.

Den næste skelsættende begivenhed reducerer mandskabet med tre. Heltene har lagt til i Mysien og Herakles går alene ind i den nærliggende skov for at finde træ til en ny åre til erstatning for den gamle, der knækkede tidligere mod de hårde vandmasser. Hurtigt derefter går Hylas, Herakles' gode ven, ind i skoven efter vand. Ved kilden røver nogle nymfer ham dog og Polyfemos hører hans skrig. Polyfemos forsøger at finde ham og Herakles slutter sig hurtigt til eftersøgningen. Samtidigt forlader de øvrige Argonauter Mysien og efterlader ganske utilsigtet de tre kammerater og vender ikke tilbage efter dem, men fortsætter deres færd.

Anden bog åbner med Argonauternes ophold blandt bebrykerne. Meget ulig den venlige velkomst hos dolionerne udfordrer bebrykernes konge, Amykos, til boksekamp og Polydeukes tager udfordringen op. Amykos' frækhed straffes ikke bare med nederlag, for kampen ender med kongens død og bebrykerne går efter en kort kamp i panik og Argonauterne står tilbage som sejrherre.

Herefter følger besøget hos Phineus. Phineus er en aldrende blind spåmænd, som er blevet straffet af guderne for at have afsløret for meget om fremtiden. Hans skæbne er, at han aldrig kan spise sig mæt. Så snart han forsøger at tage en bid kommer harpyerne og efterlader intet andet end en flok krummer og dertil en fæl stank. Boreassønnerne, Zetes og Kalais, hjælper dog Phineus af med harpyerne og Phineus spår Argonauterne om deres fremtid. Han forklarer dem detaljeret, hvorledes de skal komme til Kolchis og understreger, at rejsens succes afhænger af Afrodite.

Næste forhindring for Argonauterne er Symplegaderne. Med Athenes hjælp kommer de dog uskadede igennem klipperne og fortsætter rejsen forbi en mængde mindre betydningsfulde folkeslag og lokaliteter, indtil de kommer til Ares' ø. Her fordriver de først en flok rovfugle, der har evnen til at kaste deres vinger som dræbende våben, og kommer dernæst Phrixos' skibbrudne sønner til hjælp. De var på deres vej til Hellas for at påberåbe sig retten til Phrixos' tidligere besiddelser,

men var sendt af sted af Aietes, kongen af Kolchis, i en dårlig undskyldning for et skib. Phrixossønnerne fører nu Argonauterne til Kolchis og Argo ankres op et stykke væk fra byen.

I tredje bog befinder vi os indledningsvist på Olympen, hvor Hera og Athene igennem Afrodite får Eros overtalt til at være dem behjælpelige med Medea, Aietes' datter. Denne aftale ses i effekt, da Jason og Phrixossønnerne kommer til Aietes slot. Medea rammes af Eros' pil og bliver betaget af Jason, straks hun ser ham. Jason får sit ærinde fortalt, men Aietes vil ikke umiddelbart udlevere det gyldne skind. Til gengæld indvilliger han i, at Jason kan få skindet, hvis han gennemgår en prøve. På Ares' mark findes to ildsprudlende tyre, som Aietes alene kan kontrollere. Først skal Jason tøjle dem, pløje et givent areal af marken, så dragetænder i fugerne og derefter bekæmpe de jordfødte krigere, der vil vokse op af jorden. Jason går ind på betingelserne og forlader slottet for at fortælle kammeraterne sagens tilstand.

På vejen foreslår Argos, en af Phrixossønnerne, at Medea kan involveres og hjælpe Jason. Trods uenighed blandt Argonauterne og Medeas frygt for at gå imod sin fader, kommer en aftale i stand om et møde mellem Medea og Jason. Her giver Medea Jason urter, der vil gøre ham usårlig for en dag, og til gengæld lover Jason at hjælpe Medea, hvis noget går hende imod. Urterne virker efter hensigten og den følgende dag kan Jason uden problemer fuldføre opgaverne, hvilket vækker Aietes' vrede.

Selvom Jason nu har vundet det gyldne skind, er de involverede klar over, at det ikke har været ved reelle midler. Inden det går op for Aietes, hvordan Jason har fået de magiske kræfter, flygter Medea fra slottet for at undgå faderens hævn og løber ned til Argonauterne for at blive frelst. Straks efter sejler de over til den hellige lund, hvor skindet er hængt op i et træ, og Medea tryllebinder dragen, der vogter det. Med skindet og Medea ombord flygter Argonauterne, men kort tid derefter sender Aietes skibe af sted for at hente Medea og skindet med tilbage.

Kolcherne anført af Medeas bror Apsyrtos afskærer Argonauterne vejen i nærheden af Artemis' ø og Argonauterne overvejer nu, hvordan de skal komme helskindet videre. Først enes de om at udlevere Medea, men efter hun har mindet Jason om de løfter, som han gav hende, udtænker de sammen en anden list. Medea lader Apsyrtos tro, at de ved et hemmeligt møde ved Artemis' helligdom sammen vil besegle Argonauternes skæbne, men Jason ligger i skjul og dræber den intetanende Apsyrtos.

Det gudeskabte Argo indvender herefter, at Jason må drage til Kirke for at sone drabet. Efter en længere rejse opfylder Jason dette krav og fortsætter videre forbi en

række af forhindringerne kendt fra *Odysseen* heriblandt Sirenerne, Solens ø, Skylla og Charybdis og endelig Phaiakernes ø. Her træffer Argonauterne igen en flok kolchere, der kræver, at kong Alkinoos udleverer Medea i deres varetægt. Alkinoos kundgør dog, at han ikke vil skille Medea fra Jason, hvis de to var ægtefæller, så hurtigt sættes brylluppet i stand og Argonauterne kan fortsætte deres hjemrejse.

Argonauternes trængsler er dog endnu langt fra forbi, for vinden driver dem mod Libyens kyst, hvor de strander i ørknen. Efter en drøm og tilhørende tydning løser heltene situationen ved at bære Argo igennem ørknen til Tritonis-søen, hvorfra de ved Tritons hjælp føres nordpå og efter nogen tid nærmer sig Kreta. Her huserer bronzemanden Talos, som ikke vil lade Argonauterne passere og kaster store klippeblokke mod dem. Medea viser igen sine evner og hun overvinder krigeren med sine besværgelser. Herfra har Apollonios ikke mere at fortælle af spændende historier, så turen fra Kreta tilbage til Iolkos bringes i få linjer og Argonauternes togt er bragt til ende.

Incitamentet til at foretage en komparation mellem lignelser i *Argonautika*, *Iliaden* og *Odysseen* er todelt. For det første havde Apollonios sit virke i det hellenistiske Alexandria og havde derved tæt kontakt til det store Museion og den litterære filologiske viden, der opbyggedes der. Ifølge Antonios Rengakos² var Apollonios således den første i den hellenistiske periode til at skrive en monografi om Homer. For det andet har denne kontakt med tidligere tiders litteratur inspireret Apollonios til at skrive sit værk i den episke form og endda anvende det episke kunstsprog, der ellers er dybt forankret i den homeriske tradition.

Man behøver ikke læse mange fremstillinger om *Argonautika*, førend man får en fornemmelse af, hvor gennemsyret nutidens forskning er af henvisninger til homeriske fortilfælde til Apollonios' passager og til afvigelser fra Homer.³ Når forskere er så dybt optaget af denne form for sammenligning, er det ikke helt uden grund, da værket har gjort sig værdigt til følgende kommentar:

² Rengakos (2001) 194

³ Når Homer nævnes i denne artikel, refereres til sangertraditionen som helhed og forfatterne til *Od.* og *Il.* i særdeleshed (det være sig én og samme person eller flere). Desuden antages det, uanset om Homer benyttede sig af skrift i sin komposition eller ej, at han var indbegrebet af den mundtlige tradition.

Compared with any other contemporary poem, [Apollonius'] epic, the *Argonautica*, shows a far higher number of imitations of Homeric phrases, verses, motifs or scenes and reproduces lexical, morphological, syntactical and metrical peculiarities of the old epic.⁴

Denne fremstilling tager også sit udgangspunkt i Homer. Apollonios benytter sig som sagt af imitation, hvilket kan ses mest åbenlyst i de talrige allusioner i handlingsgangen. Spørgsmålet er, i hvilken grad Apollonios også imiterer Homer direkte i sine lignelser og hvilke ændringer han tilføjer dette stilistiske virkemiddel, som kan anses for at være det mest typiske redskab i den episke stil.⁵

Ved at benytte Homers digte som baggrund for sin skrivestil lukker Apollonios op for værker, der har rødderne dybt plantet i den mundtlige sangertradition, men samtidigt er han selv en skriftlig forfatter. Dette giver ham muligheden for at gøre som senere eposforfattere (fx Vergil og Milton), der benytter lignelsen i en integreret form, hvor dens gennemarbejdede tilknytning til sammenhængen drejer fortællingens betydning i bestemte retninger og bruges til at udvikle gennemgående temaer.⁶ Gennem en analyse af Apollonios' lignelser vil det blive muligt at vurdere, i hvilken grad dette stilistiske virkemiddel er afhængig af sin mundtlige forfader, og at spore, hvorvidt de senere tendenser i det skriftlige epos også kan ses på dette, for det skriftlige epos, forholdsvis tidlige stadie.

Derudover skriver Apollonios i en helt anden periode end den, hvor *Iliaden* og *Odysséen* blev komponeret. Derfor må man antage, at det miljø, der omgiver Apollonios, vil blive reflekteret i kompositionen af *Argonautika* i større eller mindre omfang. Ifølge Gleis⁷ benytter Apollonios sig af en såkaldt aleksandrinsk realisme i beskrivelsen af guder og mennesker, hvilket giver stærk kontrast til de forhistoriske begivenheder, som teksten skildrer. Overføres dette på lignelsernes brug af dagligdagsbilleder, kan man formode, at de også vil vise den samme fusion af realisme og den homeriske verden.

Alt i alt åbner dette emne op for enorme mængder materiale og stof, så forhåndenværende artikel er bare et glimt ind i Apollonios' skrivestil og et skridt på vejen i retning af et mere omfattende og gennemarbejdet projekt.

⁴ Rengakos (2001) 193

⁵ Effe (2001) 148

⁶ Scott (1974) VII

⁷ Gleis (2001) 14

2 - Metode: Udvælgelse af inventar, primær litteratur og teori

Til at underbygge disse teser benyttes først og fremmest et udvalg af lignelser (se [appendiks A](#)). Inventaret er begrænset til udvidede lignelser efter følgende princip: For at kunne optages skal lignelserne ikke kun indeholde et sammenligningspunkt med dertilhørende emne, men et sammenligningspunkt hvortil der knytter sig en længere beskrivelse, som får lignelsen til at strække sig over to vers eller mere. De skal desuden ikke bare indeholde et sammenligningspunkt og dets mere eller mindre faste epitheta og andre appositioner, men inkludere en verbalhandling. Udvælgelsen er hovedsageligt sket på baggrund af oversættelser og derfor kan det ikke udelukkes, at enkelte formuleringer i originalteksten passer på kriterierne, selvom de her er forbigået (fx Od. 18.193ff) og omvendt kan enkelte være inkluderet i inventaret på baggrund af oversættelsen, selvom originalteksten ikke indeholder en tilsvarende lignelse.

Både *Iliaden* og *Odysséen* er inkluderet som baggrund for sammenligningen med *Argonautika* pga. sandsynligheden for, at en bestemt handlingsgang medfører et bestemt udvalg af lignelser. *Argonautika* indeholder elementer fra begge epos, hvoraf nogle kun bruges i mere eller mindre muterede former. *Iliadens* krigsscener og stræben efter ære kan bl.a. ses i Argonauternes mission og Jasons prøve, hvorimod Odysseus' bekymring for sin hjemkomst, hans rejse og de overnaturlige forhindringer, han møder, er til stede i Argonauternes hjemtrang, deres sejlads og dennes udfordringer.

Valget af oversættelser af *Argonautika* kræver også en kommentar, da der findes en oversættelse til dansk af C. P. Christensen Schmidt fra 1897, der dog er så utidssvarende og upræcis, at valget i stedet er faldet på to engelske oversættelser. Seaton's oversættelse⁸ er heller ikke tidssvarende, men til gengæld inkluderer den originalteksten og ved sammenligning er det tydeligt, at han i høj grad følger originaltekstens sætningsperioder, hvorfor denne oversættelse er ideel til at fastlægge lignelsens omfang. Peter Green⁹ derimod oversætter til et mere flydende og moderne sprog, men har en tendens til at sammenflette flere af originalens sætningsperioder i én lang periode. Med andre ord er lignelsens start- og slutpunkt fastsat ud fra originalteksten og Seaton i forening, hvorimod Green er anvendt til indholdsforståelse.

Lignelsen giver i sig selv flere muligheder for en sammenligning af værkerne. Den grammatiske sprogbrug, den metriske placering af lignelsen og ordvalget ville

⁸ Seaton (1967)

⁹ Green (1997)

bl.a. være yderst interessante at undersøge for at klarlægge ligheder og forskelle, men dette må gøres på originalsproget for at give det rette billede. Derimod kan det betydningsmæssige indhold regnes for nogenlunde troværdigt, også i oversættelse. Fokus i denne fremstilling vil derfor være på lignelsernes emne i sammenligningsleddet og i begrænset omfang også deres position i handlingsgangen.

Homers brug af lignelser er beskrevet af William C. Scott,¹⁰ der netop opstiller kategorier for emner og positioner. Scotts kategorier for Homer er valgt som sammenligningsgrundlag frem for fx Drögemüllers,¹¹ som opstiller kategorier for lignelserne i *Argonautika*, af en ganske simpel årsag. Kategorier, der er skræddersyet til *Argonautika*, egner sig ikke særlig godt til at afsløre en udvikling fra en tidligere brug af lignelsen. Derimod kan ligheder og nyskabelser spores ved at se, hvorvidt Apollonios' lignelser passer ind i kategorierne for hans inspirationskilde.

3 - Scott og Homer

Scott skriver ud fra den opfattelse, at Homer var højdepunktet for den mundtlige episke tradition. Dette medfører den antagelse, at Homer valgte sine formuleringer ud fra et allerede eksisterende materiale og at nyskabelser blev til i overensstemmelse med de principper, der kendetegnede traditionen. Formålet med hans fremstilling er at klarlægge om den gentagne brug af visse emner i lignelserne tyder på, at de er en del af traditionen, og om lignelserne i Homer også er bundet af traditionen på lige fod med det øvrige epos.¹²

Til det formål opstiller Scott en række kategorier for lignelserne hos Homer (inkl. korte). Den ene type af kategorier beskriver lignelsernes placering i bestemte omgivelser (fx guderejser og fremhævelse af forventede møder).¹³ Den anden type omhandler lignelsernes emne i sammenligningsleddet (fx løvelignelser eller ildlignelser) og det er den sidstnævnte kategoriinddeling, som er central for denne gennemgang.¹⁴ Betegnelsen "emne" skal ses i et relativt bredt perspektiv, i og med at emnet ikke kun omfatter selve omdrejningspunktet, hvor lignelsens ukendte og kendte element berører hinanden. Derimod beskriver emnet hele

¹⁰ Scott (1974)

¹¹ For videre læsning om denne (s. 19f) og en oversigt over andre vinkler på Apollonios henvises til Gleis (2001)

¹² Scott (1974) 9-11

¹³ Se liste over kategorier i Appendiks A (Kategorierne beskrives enkeltvis i Scott (1974) 15-51)

¹⁴ Se liste over kategorier i Appendiks A (Kategorierne beskrives enkeltvis i Scott (1974) 58-80)

sammenligningsleddet, hvilket vil sige, at den del af sammenligningsleddet, som er direkte sammenkoblet med fortællesituationen, ikke nødvendigvis er den samme for to lignelser i samme kategori. En lignelse med en løve og et råkid er altså en løvelignelse, uanset om det er løven eller råkiddet, der er omdrejningspunktet. Ligeledes tager kategorierne heller ikke højde for hvilke handlinger og andre forbindelser, der er indenfor emnet, således at en jagende fugl og en flyvende fugl begge er i samme kategori.

Traditionen skal angiveligt have hjulpet barden i kompositionen af sin sang ved at foranledige valget af en lignelse i bestemte positioner og derefter ved at stille almindeligt brugt materiale til rådighed. Dertil skal dog siges, at barden ikke nødvendigvis har været bevidst om denne proces. Den mundtlige fortælleteknik giver ikke tid til dyb overvejelse, men kræver en sanger, der kan sit materiale og kan formidle det gennem sin sang uden tøven. Dette pres giver også en forklaring på uoverensstemmelser mellem fortællesituation og sammenligningsled. Sangeren har ganske enkelt ikke tid til at passe de to elementer perfekt til hinanden under opførelsen. "As he sang, he could fit the simile (...) into a passage of coherent narrative in the hope that the two elements would blend; but there was no guarantee."¹⁵ Det er netop denne problemstilling, som den skriftlige forfatter ikke står overfor.

Scott kommer også til den følgende logiske konklusion om lignelserne og deres dagligdagsbilleder: Generelt er det blevet sagt om Homers lignelser, at de er skabt af den individuelle sanger og at de reflekterer hans omgivelser. Dette mener Scott er usandsynligt, hvis lignelsen er en del af traditionen. Lignelser, der angiveligt er nedarvet gennem traditionen, kan næppe reflektere sangerens umiddelbare samtid.¹⁶ Dette punkt vil blive set nærmere på senere.

4 - Imitation af Homer og innovation – de traditionelle emner

Hele 62 % af Apollonios' lignelser passer umiddelbart ind i Scotts emnekategorier imod 72 % for Homers.¹⁷ Dermed kunne man foranlediges til at drage den konklusion, at Apollonios ikke er nævneværdigt mindre bundet af den mundtlige sangertradition end Homer er, men så simpelt er det ikke. Til trods for at Apollonios' lignelser er beslægtede med et traditionelt emne, betyder det ikke, at brugen er identisk. Den følgende gennemgang af udvalgte kategorier har til formål at give et indblik i, hvori afvigelserne består. Gennemgangen af lignelserne er

¹⁵ Scott (1974) 137

¹⁶ Scott (1974) 162

¹⁷ Mængden af lignelser i kategori fordeler sig således: Ap.: 48 ud af 76, Homer: 206 ud af 280

ingenlunde ment som udtømmende analyse, men derimod som en fremhævelse af bestemte træk, der viser, i hvilken grad lignelserne indenfor kategorierne er brugt på traditionel vis. Kun kategorier med nævneværdige afvigelser imellem Homers og Apollonios' brug af lignelser er medtaget. De udeladte kategorier indeholder fortrinsvis lignelser indsat i kampsituationer, hvor Apollonios uden store afvigelser har efterlignet *Iliadens* metode til beskrivelse af disse situationer.

Løvelignelser

Denne kategori med løven og vildsvinet som centrale figurer er den største, hvad angår lignelser fra Homer, og indeholder ikke mindre end 41 tekststeder, hovedsageligt fra *Iliaden*. Scott inkluderer vildsvin i denne gruppe af den årsag, at de forekommer i situationer og roller, som er analoge med løvernes og bibringer en lignende betydning til hovedhandlingen. Hyppigheden i *Iliaden* kan forklares ud fra hvilke situationer dette emne optræder i. Udfra Otto Steen Dues overskrifter for de enkelte afsnit (anført i appendiks A) er det tydeligt at se, at de fleste forekomster er relateret til krig på den ene eller anden facon. Overskrifterne (som "Kampen om Patroklos' lig") dækker oftest over situationer med direkte konfrontation eller helte, der forbereder sig på at angribe. Dertil føjer Scott den definition, at denne gruppe ofte beskriver en enkelt kriger, som er oppe imod en fjendtlig gruppe og en af parterne angriber.¹⁸

I *Argonautika* er der fire løvelignelser, hvoraf den ene står i kombination med en fuglelignelse (*Argonautika* 63¹⁹). Både *Argonautika* 17, som beskriver Amykos, idet han står overfor Polydeukes i deres boksekamp, og *Argonautika* 47, som beskriver Jason, mens han samler sig mod til at møde de jordfødte mænd på Ares' mark, passer begge ind i den traditionelle homeriske brug af løvelignelsen.

The king glared at him, eyes rolling,
like some lion struck by a javelin, with hunters
closing in on it in the mountains; though surrounded
it pays no heed to the throng, and has eyes only
for the man who hit it first, but failed to kill it.
Argon. 17 (II, 25-29)²⁰

/he/ flexed his knees to keep them supple, flooded his great heart
with valiance, raging like a boar that sharpens its tusks
against the men who are hunting it, while from its jaws
the abundant slaver of fury drips groundward.
Argon. 47 (III, 1350-1353)

¹⁸ Scott (1974) 61

¹⁹ Når der i denne fremstilling bliver henvist til en lignelse, angives det med værkets titel efterfulgt af det nummer, som hver lignelse har fået tildelt i appendiks A.

²⁰ Citater af *Argonautika* er i denne artikel (når andet ikke er nævnt) Green (1997) og Due (1999a) og Due (2002) er benyttet til citater fra Homer.

Begge forekommer de i en sammenhæng, hvor kamp er nært forestående og de beskriver en kriger med et billede af en løve/et vildsvin, som jager eller jages.

Argonautika 63 beskriver Argonauternes angreb på kolcherne efter Jason har myrdet Medeas bror Apsyrtos:

The Argonauts, all together, when they saw the light
of the torch that Medeia held up as their signal to approach,
brought their own vessel alongside that of the Kolchians,
and, heroes all, slaughtered the Kolchian crew, like hawks
pouncing on doves, or fierce lions charging into
a crowded sheepfold, wreaking havoc among the flocks.
Argon. 63 (IV, 482-487)

Denne lignelse passer også ind i kategorien, men med den undtagelse, at lignelsen her beskriver en hel gruppe i stedet for bare én kriger, hvilket dog kan ses som en påvirkning fra den anden halvdel af lignelsen med fugle som sammenligningsled.

Derimod giver Argonautika 71 et eksempel på en hel anden brug af løven som emne. Argonauterne er i Libyen, hvor de i den tro, at dette vil blive deres sidste nat, har lagt sig for at sove. Jason får et varsel og kalder på sine kammerater som en brølende løve, der skræmmer kvæg og hyrder:

With that he sprang up, grimy, sunburnt, and shouted loud
to his comrades, like a lion that goes roaring through the forest
after its mate; and away in the distant mountains
the glens resound to that deep and terrible voice,
while the cattle out at pasture, yes, and their cattle herders
shiver in panic.

Argon. 71 (IV, 1337-1342)

Her bliver sammenligningen med en løve brugt i en situation, hvor krig og kæmpende helte er reduceret til uvirksomhed og opgivende individer. Ifølge Effe²¹ er denne brug af et sammenligningsled, som ikke kongruerer med handlingsgangen, en del af et ofte brugt virkemiddel i *Argonautika*. Set i lyset af Apollonios' strenge parallelitet mellem handlingsgang og lignelse, giver brugen af åbenlyse uoverensstemmelser en understregende effekt. Når Jason her bliver sammenlignet med en brølende løve, viser Apollonios hvor vidt forskellig Jason er fra den typiske homeriske helt. En forskel som fremhæves yderligere med de næste vers: "to [the Argonauts], though, there was nothing alarming – the voice

²¹ Effe (2001) 148 og 152-153

was their companion's."²² Apollonios bruger dermed en traditionel lignelse i en utraditionel position som en understregning af, at Jason netop ikke er den frygtindgydende og aggressive løve.

I hvilken grad dette virkemiddel er innovation i sin fulde udstrækning fra Apollonios' side, kan man sætte spørgsmålstegn ved. Hvis passagen sammenlignes med Od. 14, hvor Odysseus træder frem foran Nausikaa og hendes tjenestepiger, ses også her en brug af løvelignelsen udenfor en egentlig krigssammenhæng:

Og som den bjergfødte løve der, vis på den styrke den ejer,
også i storm eller regn må på jagt med gnistrende øjne,
ud efter brølende køer eller jammerligt brægende småkvæg
eller en springende hjort i skoven; for bugen befaler
at den forsøger, om så det skal være i farenes vænge –
sådan drev bitterlig nød Odysseus ud for at møde,
var han end aldrig så nøgen, de fagerlokkede piger.
Od. 14 (VI, 130-136)

Green²³ fremhæver dog, at beskrivelsen af den trængte løve i Homers lignelse passer overens med Odysseus' udseende og hans skræmmende effekt på pigerne. Apollonios' utraditionelle placering af løvelignelsen er således ikke lige så nyskabende som hans brug af lignelsen som understregende virkemiddel i kraft af uoverensstemmelse.

Blæst- og havlignelser

Lignelserne i denne kategori bruges også oftest i krigsscener, især i generelle beskrivelser af hæren, og er derfor også, med 24 forekomster, bedst repræsenteret i *Iliaden* (kun to lignelser fra *Odysseéen* er i denne kategori). Scotts beskrivelse af kategorien²⁴ giver et billede af en relativt bred, varieret brug af dette emne, men også hvilke tendenser, der kan spores. Oftest bruges denne type lignelse til at beskrive en gruppe og angiver bevægelse, mangel på samme eller gruppens larm. Hvis en enkelt kriger derimod betegnes med en lignelse af denne gruppe hos Homer, er det udelukkende for at angive, hvor kraftfuldt hans angreb er.

De seks forekomster i *Argonautika* viser en endnu mere varieret brug. Kun *Argonautika* 49 er et fuldgyldigt eksempel på den traditionelle brug af dette emne til beskrivelse af en gruppe. Jason har lige kastet en klippeblok blandt de jordfødte mænd på Ares' mark og de fremmødte kolchere udstøder et råb på samme måde, som hæren gør overfor Agamemnon i *Iliaden* 6:

²² Green (1997) 146

²³ Green (1997) 343

²⁴ Scott (1974) 62-66

The Kolchians shouted loud
as the sea roars, surging over sharp-jagged reefs,
Argon. 49 (III, 1370-1371)

Og Achaiernes brøl var ligesom havet
under en knejsende kyst, når en søndenstorm knuser dets bølger
over det fremskudte skær som brændingen aldrig forlader,
rejst af enhver slags blæst fra alle hjørner af verden.
Il. 6 (II, 394-397)

Argonautika 46 bruger også denne kategoris evne til at beskrive lyd, men til beskrivelse af de ildsprudlende tyres åndedrag og ikke en gruppe:

the blast came surging up
like the roar of a blustering gale, worst of all terrors
to seafaring men, who strike their great sail at its coming.
Argon. 46 (III, 1327-1329)

Dette må siges at være en så specifik fortælsesituation, at manglen på et homerisk fortilfælde er logisk nok. Til gengæld viser Apollonios en evne til at tilpasse lignelsens effekt til en ny fortælsesituation.

Argonautika 44, hvor Jason modstår de ildsprudlende tyres angreb som et klipperev i bølgerne, minder om den traditionelle beskrivelse af noget ubevægeligt, men, som angivet ovenfor, bruges en sådan beskrivelse kun om grupper hos Homer (fx *Iliaden* 124) og ikke individer. Derimod er Argonautika 20 et eksempel på Homers brug af havlignelser til at beskrive et individs kraftfulde angreb. Lignelsen er en del af boksekampen mellem Amykos og Polydeukes, hvor førstnævnte angriber meget lig Hektor²⁵ i *Iliadens* 11. sang (*Iliaden* 71 & 72):

Then the Bebrykians' king, like some wild sea-comber
crested against a swift ship – yet the ship by a hair's breadth
dodges it through the skill of a clever helmsman,
though the wave is all set to break inside the bulwarks –
so he, breathing in terror, pursued Tyndáreus' son,
never giving him respite,
Argon. 20 (II, 70-75)

I denne lignelse ser vi derudover også et eksempel på Apollonios' strenge parallelitet mellem sammenligningsled og hovedhandling. Lignelsen er tilføjet et skib med en dygtig styrmand ved roret som billede på Polydeukes' evne til at undgå Amykos' slag. Herved har alle dele af sammenligningsleddet en klar modpart i hovedhandlingen. Yderligere er det også blevet påpeget, at denne

²⁵ Det faktum at Amykos angriber som en bølge og Hektor som en vind underbygger kun Scotts placering af blæst- og havlignelser i samme lignelsesfamilie. De to emner kan til en hvis grad byttes om uden nævneværdig forskel.

lignelse peger klart hen mod Argonauternes passage gennem Symplegaderne ved Tiphys' hånd.²⁶ Dette gør Amykos til klippernes menneskelige modpart og giver lignelsen tematisk betydning for en sammenkædning af Argonauternes udfordringer.

Vinden og havets evne til at beskrive bevægelse er også benyttet på en helt ny måde i *Argonautika*. Når havet og vinden optræder hos Homer til at angive bevægelse, er dette oftest gjort i beskrivelsen af voldsomme situationer og anvender udelukkende stormvejr eller kraftige bølger (se appendiks A). I *Argonautika* 58 er det derimod en rolig vejr-situation, der beskrives. Da Medea beroliger dragen ved afhentningen af det gyldne skind i den hellige lund, ruller den sine bugtninger ud som en mørk bølge, der roligt ruller hen over havet:

Jason followed behind her in terror; but already
the dragon, charmed by her spells, was relaxing the long spine
of its sinuous earthborn frame, spreading out its countless coils,
as some dark wave, stealthy and noiseless, rolls over
a sluggish expanse of ocean;

Argon. 58 (IV, 149-153)

Green²⁷ påpeger, at Homer bruger den mørke bølge i både *Iliaden* og *Odysseen*, men ved nærmere eftersyn er det dog i lignelser, hvor bølgen ikke er det centrale i sammenligningsleddet. Derimod optræder den som et element i henholdsvis en fiskelignelse (*Iliaden* 211) og en fuglelignelse (*Od.* 8). Dette er igen et eksempel på en specifik fortælsituation (ligesom de ildsprudlende oksers åndedrag) uden umiddelbare fortilfælde i Homer, men i dette tilfælde bruges emnet ikke til at give den samme effekt, som en bølge ville give hos Homer.

Argonautika 13 viser en helt anden form for imitation af Homer. For at lave en åre hiver Herakles et træ op, som en vind mod en skibsmast:

As when a tearing wind squall,
at the winter setting especially of deadly Orion,
can swoop, out of the blue, down on a ship's mast
and tear it loose from its forestays, quoins and all,
so he lifted that tree.

Argon. 13 (I, 1201-1205)

Til en vis grad anvendes vindens evne til at beskrive en enkelt persons kræfter, men lignelsen er ikke placeret i en kampsituation. Det helt specielle består i en allusion til *Odysseens* 9. sang, hvor Kyklopens olietræstamme også sammen-

²⁶ Green (1997) 234

²⁷ Green (1997) 298

lignes med en skibsmast (Od. 23). Ifølge Knight²⁸ er de to passager forbundet ved hjælp af Apollonios' brug af homeriske hapax legomena. Begge træstykker har en vis tykkelse (πάχος) og også verbet ἐνερείδω forekommer i lignelsernes umiddelbare omgivelser. Formålet med denne allusion beskriver Knight således: "Apollonius draws attention to Heracles' reliance on brute strength, which is characteristic of the Odyssean Cyclops."²⁹ Apollonios bruger således lignelsen til at associere sin egen figur med et homerisk fortilfælde og overfører derved en underforstået betydning til sit eget værk, her den brutale styrke.

Ildlignelser

I denne kategori inkluderer Scott ikke bare ild men også lysende naturfænomener.³⁰ I *Iliadens* 21 forekomster og *Odysseens* ene bruges denne kategoris lignelser oftest til at angive glinsende ting (fx forskellige former for udrustning) og som beskrivelse af krigere i kamp (dvs. fremtrædende helte eller hæren som helhed). Scott understreger desuden, at hvor den jordiske ild er ideel for beskrivelse af hærgende krigere, så er en stjerne "a distant fire which does not destroy but rather shines night after night in its cold beauty."³¹

De ni forekomster i *Argonautika* fordeler sig også efter dette mønster. To af lignelserne beskriver kæmpende krigere, seks beskriver en form for glans og den sidste falder uden for standarden, men minder om kategoriens forekomst i *Odysseen* (Od. 12). *Argonautika* 11, som beskriver Argonauterne i deres angreb på dolionerne i 2. bog, er i overensstemmelse med traditionen, hvorimod den anden lignelse til beskrivelse af krigere viser et svagt punkt i definitionerne. *Argonautika* 51 er en del af den gruppe af udvidede lignelser (syv stk.), som beskriver Jasons kamp med de jordfødte krigere i 3. bog. Jason bliver i sin hærgen beskrevet som et stjernes kud:

And just as a fiery meteor flashes across the heavens
trailing its furrow of light, a marvel to those
who see it shoot gleaming through the airy darkness,
such was the son of Aison as he charged the earthborn
warriors, bare sword drawn from the scabbard, slashing
at random into the thick of them, mowing them down
with cuts to belly or flanks,

Argon. 51 (III, 1377-1383)

²⁸ Knight (1995) 128-129

²⁹ Knight (1995) 128-129

³⁰ Scott (1974) 66-68

³¹ Scott (1974) 67

Umiddelbart er dette et brud med tendensen i traditionen, hvor stjernen ikke bruges i beskrivelsen af en krigers kamp, men det afhænger af hvilken fortolkning af originalteksten man benytter. I Greens oversættelse bliver fænomenet, som Jason sammenlignes med, oversat som “a fiery meteor.”³² Derved passer lignelsen ind i Scotts definition af kategorien, men dette ordvalg må være et resultat af nutidens viden om himmellegemerne. I originalteksten bruges ordene “πυρόεις ἄστήρ,”³³ som gengives i Seaton's tekstnære ordvalg “a fiery star.”³⁴ En hærgende kriger bliver således beskrevet som en stjerne og lignelsen må ses som innovation fra Apollonios' side. Relevansen af at bibeholde originalens stjernebillede hænger sammen med Apollonios' brug af lignelsen som motiv, da Jason's personlighed beskrives gennem stjernemotivet.

Den traditionelle brug af ildlignelser til at beskrive glinsende ting er imiteret uden store afvigelser i Argonautika 40, 48 og 56 til en beskrivelse af henholdsvis en hjelm, de jordfødte krigere og det gyldne skind. Ligeledes er Argonautika 19, hvor Polydeukes inden boksekampen sammenlignes med en tindrende stjerne, et godt eksempel på den traditionelle brug, men Apollonios har også placeret lignelsen så den står i kontrast med det foranstående billede (Argonautika 18), som beskriver Amykos som en titan født af jorden:

for the one seemed some monstrous offspring of grim Typhóeus
or of Earth herself, such as she bore aforesaid
in her fury at Zeus; but the other, Tyndáreus' son,
was like the star in heaven that twinkles brightest
as it shows through the first evening darkness. Such was the son
of Zeus, still growing the first down on his cheeks,
eyes still bright with gladness;

Argon. 18 & 19 (II, 38-44)

Green skriver, at denne kontrast i lignelserne næsten giver kampen allegorisk betydning som en kamp mellem “the gods' representative” og “the pre-Olympian primitive.”³⁵ En påstand som kan underbygges ved at se på den øvrige beskrivelse af de to kombattanter som den civiliserede mod den barbariske.

Som inspirationsgrundlag for både Argonautika 7 og Argonautika 37 nævner Green³⁶ Iliaden 195, hvor Achilleus ses af Priamos umiddelbart inden Hektors død. Her sammenlignes Achilleus med “Orions hund”, som ifølge Otto Steen Due

³² Green (1997) 149

³³ Seaton (1967) 286

³⁴ Seaton (1967) 287

³⁵ Green (1997) 233

³⁶ Green (1997) 219 og 278

er stjernen Sirius. Desuden forklarer Due at stjernens "opgang i midten af juli betegner begyndelsen af (...) en periode med hedt og trykkende vejr."³⁷ Når Achilleus sammenlignes med denne stjerne, er det altså ikke udelukkende stjernens skinnende kvalitet, som tillægges ham, men hans komme beskrives også som et varsel om en symbolsk tørkeperiode for Priamos og hans by.

De to lignelser fra *Argonautika*, som angiveligt bærer slægtskab med denne lignelse, er begge eksempler på individet, som sammenlignes med en stjerne, og er begge en beskrivelse af Jason. *Argonautika* 37 ligger tættest på *Iliadens* lignelse, da den direkte navngiver stjernen Sirius og også medtager dens varslende effekt:

But soon enough he appeared to her in her longing
like Seirios, springing high into heaven out of Ocean,
a star most bright and splendid to observe in
its ascent, yet a sign to flocks of unspeakable disaster:
in such splendour did Jason appear to her eager gaze,
yet his coming started the ill-starred miseries of passion.
Argon. 37 (III, 956-961)

Jason giver dog et varsel af en helt anden karakter. *Iliadens* lignelse er indenfor en krigssammenhæng, hvor Achilleus varslers Hektors død, hvorimod lignelsen i *Argonautika* er placeret i det romantiske møde mellem Jason og Medea uden for Kolchis og varslers om "miseries of passion."³⁸ Apollonios erotiserer herved et emne, som ellers traditionelt er blevet brugt i en krigssammenhæng.

Denne erotisering er også tydelig i *Argonautika* 7, hvor sammenligningen af Jason med en stjerne har en langt mere positiv betydning. Her er Jason på vej til Hypsipyle og de lemniske kvinder flokkes omkring ham, mens han sammenlignes med en stjerne, som unge piger kigger på for at mindes deres elskede:

So Jason strode on to the city, like the bright star
that brides-to-be, sequestered behind new curtains,
watch rising above their houses, eyes adazzle
at its fine red glow as it shines on them through the blue-black
night air, and the maiden is gladdened in her yearning
for the young buck now far distant among foreign
fighters, to whom her parents are holding her betrothed.
Like that star, in the messenger's tracks now strode the hero,
Argon. 7 (I, 774-781)

Som sagt vil stjernelignelsens specielle bidrag til *Argonautika* blive gennemgået mere detaljeret senere, men her skal det nævnes, at der i denne lignelse næsten

³⁷ Due (1999b) 104

³⁸ Green (1997) 138

intet er tilbage af den homeriske brug af ildlignelsen andet end dens evne til at beskrive en krigers udseende.

I Argonautika 33 har Apollonios også anvendt lignelsen på en måde, som ikke passer ind i den centrale del af Scotts kategori af ildlignelser. Lignelsen sammenligner den ødelæggende kærlighed, som angriber Medea, med en glødende ild, som en spinderske får til at flamme op:

As a woman, a hireling,
whose business is the spinning of wool, will heap
dry kindling around a smoldering firebrand, to tease out
a bright flame under her lean-to when it's still dark,
crouching close over it, and the flame, amazingly,
flares up strong from that little brand, consumes
every scrap of the kindling – so Love the destroyer
blazed in a coil round her heart,

Argon. 33 (III, 291-297)

Ifølge Green³⁹ er denne lignelses fortilfælde *Odysseus*' ene ildlignelse (Od. 12), som indeholder den glødende ild og *Iliaden* 89, som indeholder en spinderske. Udover de elementer holder lighederne dog også op, for handlingen internt i de tre lignelser har intet med hinanden at gøre. Til gengæld er dette endnu en lignelse, hvor uoverensstemmelser mellem sammenligningsleddet og situationen i hovedhandlingen er med til at bibringe lignelsen dens betydning. Effe fremhæver, at ilden i sammenligningsleddet er “the means to a useful end [and] the other a destructive force.”⁴⁰ Herved gives Medeas situation et skær af en skæbne, der er mere ynkværdig end den fattige spinderskes, for ilden i hendes hjerte vil ikke være til hendes fordel. Ud af denne lignelse kan det desuden ses, at ikke kun stjernen men også ilden, som traditionelt kunne bruges til at angive krigere i kamp, bliver brugt af Apollonios i en erotisk sammenhæng.

Gude- og gudindelignelser

I denne lignelsesgruppe inkluderer Scott alle forekomster, hvor en person bliver sammenlignet med en guddom.⁴¹ Disse sammenligninger bruges oftest hos Homer i en kort lignelse, så ud af i alt 35 sammenligninger med guder som emne er kun tre udvidede. Emnet bruges til at fremhæve karaktertræk ved en person, som indtræder eller genindtræder i handlingsgangen, angriber eller forbereder sig til kamp. Valget af guddom følger desuden fortællingen, således at Ares er den mest benyttede guddom i *Iliaden*

³⁹ Green (1997) 262

⁴⁰ Effe (2001) 154-155

⁴¹ Scott (1974) 68-70

De tre udvidede gudelignelser i *Argonautika* er umiddelbart indenfor rammerne af Scotts definition, men alle har de en dybere mening. Først og fremmest er det påfaldende, at netop digtets tre centrale hovedpersoner (Jason, Medea og Aietes) har hver deres gudelignelse. Clare⁴² påpeger, at paralleliteten mellem de tre lignelser understreges yderligere af de omgivelser, som hver lignelse forekommer i. Hver især er de tre hovedpersoner i bevægelse gennem en folkemængde på tidspunktet for sammenligningen. Alle tre gives altså speciel fokus ved hjælp af det samme virkemiddel.

I *Argonautika* 2 sammenlignes Jason med Apollon, mens han er på vej fra Iolkos og ned mod Argo og de andre helte:

With that he strode out of the house on his way: like Apollo
issuing forth from his incense-fragrant temple
on most holy Delos, or in Klaros or Pythian Delphoi,
or in wide Lykia by the streams of Xanthos,
Argon. 2 (I, 307-310)

Green⁴³ understreger dog, at Jasons lighed med Apollon ikke skal tages for pålydende. Hele situationen omkring Jasons vandring ned til skibet og Argonauternes modtagelse eller mangel på samme og deres ønske om Herakles som leder bygger alt sammen op til en ironisk forståelse af lignelsen. Jason skal derfor ikke ses som "Apollo's counterpart on earth."⁴⁴

Umiddelbart før *Argonautika* 41 har Aietes taget sin rustning på i en scene, der minder om *Iliadens* beskrivelser af samme situation (fx Achilleus i *Iliadens* 19. sang). Derfor ville en homerisk sammenligning med Ares ikke være uventet, når Aietes drager af sted. Apollonios har dog valgt at tilføre fortællingen yderligere dybde ved at lave sammenligningen med Poseidon i stedet:

Just as Poseidon travels, mounted high in his chariot,
to his festival at the Isthmus, or to Taínaron, or the waters
of Lerna, or to the grove of Hyantian Onchéstos,
and afterwards oftentimes he drives to Kalaúreia,
to Pétra in Thessaly, or forested Geraístos:
such a one to behold was Aiëtés, the Kolchians' chieftan.
Argon. 41 (III, 1240-1245)

Ved hjælp af allusion understreger Apollonios Aietes' position som heltens fjende, da man som Clare kan argumentere for, at valget af guddom er bevidst og med et formål for øje:

⁴² Clare (2002) 120f

⁴³ Green (1997) 205

⁴⁴ Green (1997) 205

It is surely a calculated move on Apollonius' part that, on the occasion of Jason's greatest heroic challenge, his formidable adversary is compared to Homeric Odysseus' divine enemy.⁴⁵

Artemis er valgt til billedet på Medea og det er også denne gudinde, som optræder i den lignelse, der ligger til grund for *Argonautika* 36. Od. 13 sammenligner Nausikaa med selv samme Artemis, der i begge billeder er omgivet af hendes nymfer, men er henholdsvis på jagt og på vej til en ofring:

Ligesom Artemis går med sin bue i bjergenes højder,
i Erymanthos' skov eller over Ta_getos' tinder,
glad for sin spændende jagt på hurtige hjorte og vildsvin,
alt imens vildnissets nymfer, Aigiderysterens døtre,
springer og danser omkring så Leto glædes af hjertet
over at se hun er højest og skønnest af alle de andre,
let nok at kende i flokken om end de alle er skønne –
lige så strålende smuk var Nausikaa blandt sine piger.
Od. 13 (VI, 102-109)

The way that Leto's daughter,
by the sunwarmed stream of Parthenios, or fresh from
her bath in the Amnisos river, standing high
in her golden chariot, goes driving through the mountains
drawn by swift-footed roe-deer, to run down
the steaming, savory hecatomb she's smelt from a distance,
and behind her follow the nymphs, her attendants, some assembling
at the Amnisos streamhead itself, others coming from the woodlands
and peaks with their endless rills, while round her savage
beasts, whining, fawn in terror as she passes:
so these raced on through the city,
Argon. 36 (III, 876-886)

Imellem disse to lignelser er der dog også forskel i stemningen, i og med de vilde dyr frygter Artemis, når hun passerer dem i *Argonautikas* version, ligesom kolcherne viger tilbage for Medeas blik. Denne kontrast til Apollonios' inspirationskilde, hvor det idylliske er centralt, viser Medeas dystre karakter og magiske evner.⁴⁶

Trælignelser

Homers udvidede trælignelser forekommer kun i *Iliaden* og beskriver i seks tilfælde en falden kriger (fem døde, en såret) og i et tilfælde personer, der står solidt. Det er også til disse formål *Argonautikas* lignelser er anvendt. Sammen med denne lighed kommer der dog også forskelle som i de foregående kategorier. I

⁴⁵ Clare (2002) 200

⁴⁶ Knight (1995) 182

både Argonautika 10 og Argonautika 50, hvor henholdsvis giganterne nær dolionerne og de jordfødte krigere på Ares' mark dør, bruges træer som billede:

As when long timbers, lately felled with the axe,
are laid out in rows by the woodmen at the surf line
to soak, and thus support the solid dowels; so these
were stretched out, side by side, at the narrow entrance
of the brine-gray harbor, some grouped with heads and breasts
awash in the surf, their nether limbs spreadeagled
over the shore, while others by contrast had heads
cushioned on sand and feet thrust into the sea:
but both lots were food for fish and for scavenging vultures.
Argon. 10 (I, 1003-1011)

and tumbled on the earth,
their mother, skewered by spear thrusts. They looked like pines
or oaks that are shaken down by some fierce gale.
Argon. 50 (III, 1374-1376)

Mængden af faldne afviger til gengæld fra den homeriske brug. Begge steder er det en udefineret mængde, der dør, hvorimod lignelsen kun benyttes om én kriger af gangen i *Iliaden* (se appendiks A). Green⁴⁷ påpeger desuden, at der i Argonautika 10 også er tale om ubevægeligt træ i modsætning til *Iliadens* fokus på krigerens fald.

I Argon. 76 er det den enkelte kriger, der falder. Medea får på Argonauternes hjemrejse til Iolkos bugt med Talos på Kreta og han falder lig en iliadisk helt:

but like some gigantic pine, high up in the mountains,
that the woodmen with their keen axes have left half-severed
when they trudge back home from the forest, and first it's shaken
by gales of wind at nightfall, then finally, later,
comes crashing down, snapped at the stump: so Talos awhile,
though swaying, held himself upright on unwearying feet,
but weakening at last, fell prone, with an enormous crash.
Argon. 76 (IV, 1682-1688)

Ifølge Effe⁴⁸ sætter denne lignelse hele *Argonautikas* syn på det heroiske i klart relief. Det er ikke den store helt, som fælder en anden kriger i kamp, men derimod en kvinde, som dræber ved hjælp af magi. Ved at bruge en homerisk lignelse i en ny sammenhæng får Apollonios her fremhævet en kontrast til sit forlæg ved hjælp af allusion.

Tendensen til at erotisere et krigsmotiv, som det blev beskrevet under ildlignelser, forekommer også i denne kategori i kraft af Argonautika 38, som er en del af det aftalte møde mellem Jason og Medea udenfor Kolchis:

⁴⁷ Green (1997) 224

⁴⁸ Effe (2001) 157

Silent and speechless the two were left face to face
like oaks or tall oine trees, side by side in the mountains
standing deep-rooted and quiet, while a calm
stillness prevails, but then a breeze comes blowing
and stirs them to endless murmuring converse: so these two,
stirred by the winds of love, would talk to one another.
Argon. 38 (III, 967-972)

Jason og Medea står her stabilt og roligt som træer, men i stedet for at beskrive styrke angiver lignelsen en vis forlegen tøven de to imellem. Endnu tydeligere bliver forskellen, da en sagte vind i træerne sammenlignes med parrets senere hvisken. Lignelsen er ikke taget med under blæst- og havlignelser, da vinden kun er sekundær i forhold til træerne og kun er en stille brise modsat Homers brug af den kraftfulde storm.

Børnelignelser

Hos Homer bruges børnelignelser hovedsageligt med to formål for øje. Dels til at påpege barnlig opførsel og dels til at vise en kriger, der er beskyttet som af sin moder.⁴⁹ I *Argonautika* er det førstnævnte variant, der bruges. Apsyrtos er i *Argonautika* 38 på vej til sit skæbnesvangre møde med Medea på Artemis' ø og sammenlignes med et barn, som nærmer sig en kraftig flod:

Alone he went to that meeting, began sounding out
his sister – like some fragile child approaching
a swollen torrent that grown men would not cross –
to see if she'd contrive some snare to entrap the strangers;
Argon. 61 (IV, 459-462)

Dette billede minder om *Iliaden* 187, hvor Achilleus bebrejder guderne for, at han nu skal dø i Skamandros lige så uværdigt som en svinedreng:

Nu er det blevet min skæbne at få en forsmædelig ende,
fanget og kvalt i en flod som en purk der med sine grise
krydser en bæk der med ét bliver svullen af vinterligt uvejr!
Il. 187 (281-283)

Green⁵⁰ nævner, at de to lignelser er blevet forbundet rent rutinemæssigt og ikke har hold i hverken ordvalg eller sammenhæng. Hvis man ser lignelsen i lyset af de andre forekomster, hvor Effe påpeger, at Apollonios ønsker, at opnå en effekt ved hjælp af kontrast til Homer, kan der dog argumenteres for, at også denne forekomst spiller på sit fortilfælde. Apsyrtos er næppe nogen Achilleus og hans

⁴⁹ Scott (1974) 73-74

⁵⁰ Green (1997) 312

skæbne er langt fra lige så glørværdig, så derfor kan han ses som drengen, der dør uværdigt i floden. Lignelsen hos Apollonios er derudover også strengt parallel med hovedhandlingen, da den drabelige flod klart er et billede på Medea.

Insektlignelser

Insekter bruges i de udvidede lignelser hos Homer til at beskrive grupper af krigere. Hovedsageligt angiver de mængden af krigere, men i forekomster med hvepse kan lignelsen desuden bruges til at beskrive en gruppes angrebslyst og vrede.⁵¹ Hos Homer er også denne kategori kun repræsenteret i *Iliaden*, selvom lignelser, som angiver mængde, ikke nødvendigvis kræver en direkte krigssituation (fx *Iliaden* 1, hvor mændene forsamles efter den græske hærs rådsmøde).

I *Argonautika* bruges emnet også til at visualisere antallet af personer. Da de tørstige Argonauter flokkes omkring kilden i Libyen, sammenlignes de både med myrer og fluer om honning:

and just as when round a narrow cleft their clusters
a mass of burrowing ants, or just as flies,
descending upon a small smear of sweet-tasting honey
swarm greedily over it – so now, all packed together,
the Minyans jostled around the spring from the rock;
Argon. 72 (IV, 1452-1456)

Denne opbygning må siges at være tæt på den homeriske brug, da billedet i *Iliaden* 145 også anvender fluer, der flokkes omkring næring (her mælk) på samme facon. Derimod er de resterende tre forekomster i *Argonautika* af en lidt anden karakter. *Argonautika* 32 står helt uden for den traditionelle anvendelsesform, da den indeholder et nyt insekt, oksebremsen, og er desuden en beskrivelse af en enkelt person. Eros flyver rundt i Aietes' palads og lignelsen viser hans evne til at irritere dem, som han flyver forbi:

Meantime through a gray mist came eros, invisible,
an itch, a sting, like the gadfly that swarms up against grazing
heifers, and that's known by ox herds as the breese.
Argon. 32 (III, 275-277)

Argonautika 8 og 24 beskriver hverken antal eller vrede, men beskæftiger sig alligevel stadig med en gruppes bevægelser:

⁵¹ Scott (1997) 74-75

Just as bees buzz around fine lilies,
swarm out from their rocky hive amid a smiling
dew-wet meadow, and flying from bloom to bloom
suck their sweet harvest; so now with loving greed
the women in tears flung their arms around their menfolk,
with hands and words bidding each one farewell,
and praying to the blessed gods to grant them safe homecoming.
Argon. 8 (I, 879-885)

And as shepherds or beekeepers smoke out an enormous
swarm of bees in a rock, and they to begin with
buzz around in great confusion inside their hive,
but very soon, suffocated by the smudge-black
smoke coils, fly out all together, so the Bebrykians
no longer held firm, or resisted, but fled in all directions
throughout Bebrykia, bringing news of Amykos' death-
Argon. 24 (II, 130-136)

Begge lignelser indeholder en bisværm, men adskiller sig betydeligt fra hinanden og Clare⁵² betegner ligefrem de to lignelser som modsætninger. På den ene side viser Argonautika 8, at de lemniske kvinder samler sig omkring Argonauterne til et sidste farvel og på den anden side viser Argonautika 24 bebrykernes flugt efter den tabte boksekamp. Sidstnævnte lignelse angiver tydeligvis panik og forvirring blandt de flygtende krigere, hvorimod billedet på de lemniske kvinder er langt mere kryptisk.

Lignelsens omgivelser beskriver kvinderne i sorg og i tårer, men billedet i lignelsen er entydigt positivt med bier, der flyver fra blomst til blomst på engen og "høster". Clare⁵³ ser dette paradoks som et forsøg fra Apollonios' side på at lege med læserens forventninger ved at starte med et positivt billede, der skulle hjælpe med at fremhæve den følgende beskrivelse af kvindernes sorg. Green⁵⁴ anlægger dog en mere plausibel tolkning. I hans øjne forklarer lignelsen, hvad kvinderne fik ud af Argonauternes besøg. Apollonios' samtid skulle have haft den opfattelse, at bier fik deres afkom fra blomsterne de fløj til. I lyset af den oplysning kan lignelsen ses som et billede på, at kvindernes plan om genbefolkning af øen er lykkedes (jf. rådet fra den gamle kvinde i kvindernes forsamling før Argonauternes indtog i byen (1, 675)).

Fuglelignelser

Hos Homer viser fuglelignelser en bred vifte af anvendelsesmuligheder, men der er en tendens imod to hovedgrupper.⁵⁵ Den ene indeholder syv lignelser,

⁵² Clare (2002) 193

⁵³ Clare (2002) 184

⁵⁴ Green (1997) 221

⁵⁵ Scott (1974) 77-79

hvor guder sammenlignes med forskellige fugle og oftest til at angive deres rejse gennem luften. Den anden rummer otte lignelser, som beskriver angribende krigere (både enkeltvis og i grupper) med et billede af en jagtflugt (evt. efter bytte). De ti resterende lignelser er brugt til at fremhæve vidt forskellige elementer, bl.a. udseende, hastighed og lyd.

De fire fuglelignelser i *Argonautika* fordeler sig med to, der passer perfekt ind i den centrale del af Scotts kategori, og to som er ude i periferien. *Argonautika* 12, hvor dolionerne jages på flugt, og *Argonautika* 63, hvor Argonauterne angriber kolcherne, er begge eksempler på billedet med den jagende fugl og begge betegner også angribende krigere:

But the rest turned tail and ran, like a cloud of frightened
pigeons taking flight before swift-winged falcons,
Argon. 12 (I, 1049-1050)

The Argonauts, all together, when they saw the light
of the torch that Medeia held up as their signal to approach,
brought their own vessel alongside that of the Kolchians,
and, heroes all, slaughtered the Kolchian crew, like hawks
pouncing on doves, or fierce lions charging into
a crowded sheepfold, wreaking havoc among the flocks.
Argon. 63 (IV, 482-487)

Green⁵⁶ går endda så vidt, at han kalder *Argonautika* 63 en rutinelignelse og ser *Iliaden* 199 som modellen, hvorpå de to lignelser er bygget. Her er det Hektor, der må flygte for Achilleus som en due fra en høg:

Ligesom høgen på bjerget, den hurtigste fugl under solen,
rask, i susende fart, sætter efter en ængstelig due;
duen forsøger at smutte til side, men høgen er stadig
efter den med sine skrig af lyst til at ta den i kloen –
sådan var han i sin iver.
Il. 199 (XXII, 139-143)

Til *Argonautika* 28 og 70 nævnes ingen homeriske fortilfælde og de er stort set ubeskrevne blade i forskningen. Ved at kigge på den tilførte betydning til handlingsgangen (funktion) i et par af fuglelignelserne hos Homer er det dog muligt at se en sammenhæng med Apollonios' brug af emnet. I beskrivelsen af både heste, guder og krigere tilfører fuglebilledet ofte et indtryk af hastighed hos Homer (fx *Iliaden* 13, 191 og 199, samt *Od.* 8). Denne betydning har Apollonios overført til hans beskrivelse af Argos fremdrift i vandet i *Argonautika* 28, mens

⁵⁶ Green (1997) 313 og 225

han samtidigt udvider beskrivelsen af høgen og dens fjerdragt betydeligt, hvilket giver et indtryk af en majestætisk flugt gennem luften:

and *Argo* was driven onward
with speed into the deep, as a hawk is swiftly carried,
wingspan outspread to the breeze, never stirring its pinions,
poised and silently gliding through the clear bright heavens.
Argon. 28 (II, 932-935)

I *Argonautika* 70, som er en del af beskrivelsen af den trykkede stemning, da *Argonauterne* strander i Libyen, klager *Medea* og kvinderne omkring hende med en lyd, som var den frembragt af efterladte ungfugle eller svaner:

As when unfledged chicks, left all alone after tumbling
from their hollow cleft in the rocks, keep up a shrill cheeping,
or when, on the overhang, above that mighty river
Paktólos, swans raise their cry, and all around
echoes ring from the dew-bright meadows and the river's fair waters,
so these women, befouling their tawny manes in the dust,
night long lamented, piteously wailing.
Argon. 70 (IV, 1298-1304)

Hvis man begrundet vælger af en mere elegant fugl og fugle i en ulykkelig situation med personernes køn og dystre skæbne og i stedet fokuserer på fugles evne til at bibringe et indtryk af en lyd, så er det muligt at se denne lignelse som en variant af *Od.* 41. Her beskrives den lyd, som frembringes, da *Telemachos* har genkendt sin fader og de sidder i gråd:

Begge to følte de trang til at græde de befriende tårer,
og deres klager lød endnu mere skinger end fugle der skriger,
ørne og gribbe med krogede klør, når bønder har ryddet
rederne for deres unger som endnu ikke er fjerklædt.
Od. 41 (XVI, 215-218)

Valget af fugle er her også passende til situationen. Ørne og gribbe passer bedre som et billede på ellers normalt stærke personer, som kun midlertidigt er henkastet til klagesang. *Apollonios* har således i to tilfælde valgt at bruge en fuglelignelse, som trods afvigelser fra den traditionelle brug stadig frembringer en effekt lig de homeriske lignelser.

5 - Imitation af Homer og innovation – udenfor de traditionelle emner

En stor mængde lignelser både hos *Homer* og i *Argonautika* står udenfor *Scotts* fasttømrede kategorier for traditionelle emner. I disse lignelser benytter *Apollonios* sig også af en mængde efterligninger, men frem for at gennemgå dem alle, vil det følgende afsnit se på et fænomen, som *Homer* og *Apollonios* har

tilfælles. Ved hjælp af et overordnet blik på de forskellige lignelsers emner i de tre digte afdækkes to af de sandsynlige forklaringer på, hvorfor det ikke er muligt at placere alle lignelser hos både Homer og Apollonios i Scotts kategorier.

Indledningsvist er det først nødvendigt at se på lignelsernes placering i de tre værkers respektive scener og episoder. Ved at kaste et blik på afsnitsoverskrifterne, Scotts kategorier for kontekst og beskrivelserne af situationer i appendiks A kan man nemt danne sig det billede, at lignelserne oftest forekommer i handlingsmættede afsnit, hvor der enten er direkte konfrontation eller den er nært forestående. Tydeligst kan dette ses i afsnittene “Patroklos’ død”, “Kampen om Patroklos’ lig” og “Hektors død.” *Iliadens* forholdsmæssigt høje antal af udvidede lignelser (218 stk. mod *Odysséens* 62 og *Argonautikas* 76) er et resultat af denne tendens, da et krigsepos naturligt nok indeholder et langt større antal konfrontationer. Vender man blikket mod *Odysséen* og *Argonautika*. kan man stadig se, at lignelserne til en vis grad er koncentreret i handlingsmættede afsnit, men især for *Odysséens* vedkommende er det ikke altid i deciderede kampscener. Sådanne scener er altså ikke det eneste sted, der forekommer lignelser, men gør det dem mindre traditionelle?

Scott har kun haft to værker til sin rådighed fra den mundtlige tradition og derved er kategorierne, som han også selv gør opmærksom på,⁵⁷ blevet opstillet på baggrund af et udsnit af traditionen, hvorfra man ikke kan forvente at finde mere end en brøkdel af det traditionelle materiale. Det er tydeligt, at kategorierne bærer meget præg af, at langt de fleste lignelser forekommer i *Iliaden*. Hele fem af kategorierne bruges udelukkende som krigsbilleder hos Homer og flere af lignelserne i de andre bruges også ofte til samme formål. Denne fordeling er i sig selv logisk nok når man tænker på *Iliadens* militære karakter, men der kan argumenteres for at nogle ellers eksisterende lignelseskategorier ganske enkelt ikke er tilstrækkeligt underbyggede set ud fra det forhåndenværende materiale. Hvis vi havde lige så meget til rådighed fra den tidlige antikke tids nedskrivninger, som Apollonios havde, ville kategorier for lignelser om livet på landet, håndværkere og handlende muligvis dukke op til overfladen.

På den anden side er det ikke sikkert, at de resterende lignelser i det hele taget er traditionelle. Homers lignelser udenfor emnekategorierne indeholder emner fra dagliglivet, såsom livet på landet, håndværkere, handlende, det huslige liv og almene menneskelige situationer.⁵⁸ Det er Scotts opfattelse, at der er forskellige

⁵⁷ Scott (1974) 84

⁵⁸ Lignelserne hvorpå de følgende kommentarer er baseret er vist i Appendiks C.

grader af, hvor traditionelt bundet en lignelse er⁵⁹ og der kan derfor argumenteres for, at Homer har været nyskabende på dette punkt. Det kan antages at traditionen har bragt lignelsen med sig og sangeren følgende har tilført emner fra sine omgivelser og formet dem, som med alt andet nyt materiale,⁶⁰ så de mindede om de lignelser han kendte. Modsat de traditionelle lignelser med billeder på naturkræfter og vilde dyr er skildringer af dagliglivet måske et nyt fænomen selv i Homers digtning.

Med øjnene vendt mod *Argonautika* er det meget ventet den samme tendens, der viser sig. Her er det ligeledes situationer fra dagliglivet, som udgør en stor del af lignelserne udenfor Scotts kategorier for emner. Til lignelserne udenfor de traditionelle kategorier benytter Apollonios sig ofte af homeriske fortilfælde, men desuden afspejler Apollonios' lignelser den hellenistiske tids interesse i individet. Især udskiller der sig en gruppe af lignelser, som viser en interesse i det enkelte individs ulykkelige skæbne. Det mest markante eksempel skal findes i *Argonautika* 68, hvor Medeas hjerte sammenlignes med en spinderskes ten og Medea selv med den ulykkelige spinderske:

her tormented heart kept turning
the way a poor working woman will turn her spindle
all night through, while her orphan children whimper round her
in her husbandless widowhood: tears trickle down her cheeks
as she weeps for the miserable fate that's caught her – such
tears wet Medeia's cheeks,

Argon. 68 (IV, 1062-1067)

Green⁶¹ påpeger, at lignelsen, ligesom *Argonautika* 33, er baseret på *Iliaden* 89, som også indeholder en spinderske:

Selv ikke da fik de held til at kyse Achaiernes rækker,
men det stod lige – som når en redelig spinderske vejer
uld på sin vægt med lodder til stangen holder sig vandret,
for at fortjene en kummerlig løn til flokken af unger.
Sådan stod kampen lige imellem de kæmpende hære
indtil den snildrige Zeus gav Hektor overhånds hæder,
Priamossønnen, der først brød igennem Achaiernes skanse.

Il. 89 (XII, 432-438)

Hvor lignelsen i *Iliaden* viser en fattig spinderske, der arbejder hårdt for at tjene penge til sine børn, udvider Apollonios lignelsen med faderløse børn og ikke

⁵⁹ Scott (1974) 79-80

⁶⁰ Ifølge Lord (Lord (1960) 124ff) ville en god sanger oplært i traditionen have evnen til at konstruere verslinjer, som ikke nødvendigvis var traditionelle formler og temaer, men indføre dem i sin sang på linje med det øvrige materiale.

⁶¹ Green (1997) 262

mindst med tårerne ned af kinden på den hårdt prøvede spinderske. I lignelsen bruger Apollonios således en figur allerede brugt hos Homer og tilføjer den et større element af det patetiske. En ændring som også hjælper os til at forstå Medeas situation.

Når en god del af lignelserne udenfor kategori i alle tre digte tilsyneladende viser situationer netop fra dagliglivet, strider det mod Scotts opfattelse af lignelserne hos Homer. Det blev i præsentationen af Scotts teori nævnt, at lignelser nedarvet gennem traditionen næppe kan reflektere sangerens umiddelbare samtid. Dette udsagn er måske sandt nok i sig selv, men det modsatte er tilsyneladende også gældende. Forklaringen på, at en del lignelser står udenfor de traditionelle kategorier, kan være, at de netop reflekterer sangerens/digterens samtid. Scotts argument for at oprette kategorierne kan således med omvendt fortegn forklare, hvorfor ikke alle lignelser kan placeres i en kategori.

6 - Lignelsen brugt som motiv

Tidligere blev det vist, hvordan Apollonios forbandt to episoder ved hjælp af lignelsen. Amykos blev en forudanelse for Symplegaderne. Ligeledes forbinder Apollonios flere andre episoder ved hjælp af lignelsen som motivbærer. I de følgende tre eksempler indgår lignelsen som en del af et større tema værket igennem.

I gennemgangen af Argonautika 41 blev det tidligere beskrevet, at sammenligningen med Poseidon understregede Aietes som Jasons modstander ved hjælp af allusion til *Odysséen*. Denne lignelse er dog kun en del af en mere kompleks sammenhæng mellem guders hjælp og modstand. I første bogs indledende beskrivelse af situationen i Iolkos bliver også Pelias associeret med sin fader, Poseidon, da han alene fremhæves blandt de guder, som Pelias ofrer til.⁶² Jason har altså ikke direkte en guddom imod sig, men begge hans hovedmodstandere er forbundet med Odysseus' guddommelige antagonist.

Ligeledes må Athenes hjælp til Jason ses som et forsøg på at skabe en forbindelse til Odysseus' evigt hjælpende guddom, hvorimod Pelias' ofringer giver en forudanelse af hvilken guddom, som derudover vil stå Jason bi. Hera forbigås af Pelias og af god grund, hvis den mytiske baggrund som helhed tages i betragtning.⁶³ Pelias og hans bror Neleus blev sat ud som spæde og vender flere år senere tilbage for at få hævn over deres moders onde stedmoder, der havde været medvirkende til, at de blev sat ud. De slår hende ihjel og "Pelias does the deed, in

⁶² Clare (2002) 26

⁶³ Gantz (1993) 167ff

a sanctuary of Hera.”⁶⁴ Det er intet under, at forholdet mellem de to derefter er blevet køligt og Hera nu ønsker at hjælpe Jason, så Pelias kan få sin straf både for mord og manglende ofringer.

Lignelsen bruges også som temabærer i billedet med Medea som Artemis i *Argonautika* 36. Denne lignelse træder ind i et større tema, hvor Artemis er brugt til at binde forskellige scener sammen. Nyberg⁶⁵ udpeger to situationer, hvor Jason eksplicit viser manglende respekt for Artemis. Første tilfælde forekommer allerede i første bog, hvor Jason er på vej igennem byen ud til Argo og de øvrige helte (1, 304ff). I gruppen af mennesker, som flokkes om Jason, befinder også Iphias sig, der ligesom Medea er præstinde for Artemis, Iolkos’ skytsgudinde. Trods Iphias har noget at sige Jason, lykkes det hende ikke og Jason er snart uden for bymuren. Mere alvorligt bliver det dog i fjerde bog (IV, 464ff), hvor Jason dræber Apsyrtos på Artemis’ ø og endda ved hendes helligdom.⁶⁶

Med disse passager om ligegyldighed overfor Artemis in mente, foregriber sammenligningen mellem Medea og Artemis Jasons senere svigt af Medea både i situationen, hvor Argonauterne planlægger at efterlade hende (IV,345ff) og også ud af værket til de senere begivenheder, som Euripides beskriver dem i sin version af *Medea*. I hvilket omfang Apollonios har haft adgang til Euripides er udenfor denne artikels mål at kortlægge, men Nybergs kommentar til scenerne giver en beskrivelse af Jason, som kunne tyde på at Apollonios har forsøgt at skabe kontrast også til Euripides: “The love-hero Jason’s lack of concern for Artemis is symbolic of his role as a seducer, the goddess he will put his trust in is Aphrodite.”⁶⁷ Jason respekterer altså ikke Artemis, satser i stedet på Afrodites hjælp og slipper endda af sted med det modsat Euripides’ Hyppolytos, der satser på den modsatte guddom med fatale konsekvenser udmålt, meget passende, af selveste Poseidon.⁶⁸

I eksemplerne indtil nu har en enkelt lignelse udgjort en del af et større tema, men i det næste eksempel er det en gruppe af lignelser, der nok er en del af et større tema, men samtidig udvikler temaet selv. I sin oversigt over studier i *Argonautika* anfører Glei Jasons antiheroiske karakter som et ofte behandlet emne.⁶⁹ Dette billede af Jason kan også ses gennem Apollonios’ brug af

⁶⁴ Gantz (1993) 173

⁶⁵ Nyberg (1992) 120

⁶⁶ Har Apollonios mon taget dette træk med et drab foran en gudindes helligdom fra myten om Pelias’ mord ved Heras helligdom, som han ellers ikke nævner direkte?

⁶⁷ Nyberg (1992) 120

⁶⁸ Britannica (2000)

⁶⁹ Glei (2001) 6-13

stjernelignelser. Vi har tidligere set, at Polydeukes igennem en stjernelignelse blev vist som gudernes civiliserede repræsentant på jorden og et lignende positivt billede (om end kort) bruges også om hele gruppen af helte, da de mødes i Iolkos (1.238f). I disse beskrivelser afviger Polydeukes og Argonauterne ikke fra de homeriske helte.

Helt anderledes ser det ud for Jason. I to af tilfældene, hvor han sammenlignes med en stjerne (Argonautika 7 og 37), er lignelsen erotiseret i en sådan grad, at de viser, hvad Nyberg kalder "the new, anti-heroic character of Jason's heroism, his power to arouse to erotic desire."⁷⁰ Symbolet udvikler sig dog, i og med den første lignelse udelukkende giver positive konnotationer, hvorimod lignelsen, hvor Jason sammenlignes med Sirius, viser, at Jason er en fare for Medea. Den betagende og potentielt bedragende Jason benytter sig af Afrodites gaver og udskiller sig derved fra helten Polydeukes, som anvender sin styrke til at opnå sit mål.

Jason sammenlignes dog også med en stjerne, da han afhængig af sin styrke angriber de jordfødte mænd på Ares' mark. Den heroiske styrke er dog ikke Jason iboende, for Jason er ikke andet end et stjerneskid. Et fænomen som Green⁷¹ udpeger som midlertidig og et stjerneskid brænder da også ud efter kort tid modsat den klare Hesperos, som Polydeukes sammenlignes med. Således viser Apollonios, at Jason på ingen måde er som den store Achilleus. Den fare, som han bringer, er grundet i kærlighed og når han endelig kommer til styrke, er den midlertidig og frembragt af en kvindes magiske urter.

Alle disse eksempler viser, hvordan Apollonios bruger lignelserne som en del af et større kompleks af forudannelser og genkaldelser af andre episoder, som forbinder digtets forskellige dele sammen⁷² og viser, hvorhen historien vil fortsætte videre ud over værkets rammer. I flere tilfælde er betydningen desuden afhængig af en forståelse for Apollonios' brug af allusioner til Homer og evt. andre værker og andre dele af den myte, hvoraf han kun beskæftiger sig med en begrænset del.

7 – Konklusion

Efter denne oversigt over Apollonios' lignelser er der kommet en mængde forskelle til overfladen i forhold til den homeriske brug af lignelsen. Selvom Apollonios imiterer Homer i både sprog, mytisk materiale og lignelsestyper, er det

⁷⁰ Nyberg (1992) 25-26

⁷¹ Green (1997) 290

⁷² Nyberg (1992) 133

tydeligt, at Apollonios i langt de fleste tilfælde anvender lignelser, der er varieret i højere eller mindre grad i forhold til den traditionelle brug. Hvorvidt det er Apollonios selv, der har foretaget samtlige af disse variationer direkte eller om de tabte episke digte og udviklinger i sprogbrugen i de passerede århundrede mellem Homer og Apollonios, er ikke muligt at fastslå, men det er tydeligt, at der er forskelle mellem de overleverede digte.

Med disse variationer in mente er det ikke de førnævnte 62 % af lignelserne i *Argonautika*, som passer ind i den præcise definition af Scotts kategorier, men kun ca. 16-17 %. De resterende procenter varierer den homeriske brug af emnerne på en række forskellige måder. En af de mindre ændringer er, når et emne, som traditionelt bruges om individer, bruges til en gruppe og omvendt. Dette er i modsætning til Homers økonomiske brug af lignelserne, hvor fx løvelignelserne bruges mest til enkeltpersoner og blæst- og havlignelser til gruppe-beskrivelser, men i de fleste situationer giver lignelsen her stadig en lignende effekt. I flere tilfælde bruges også traditionelle emner i helt nye fortælsituationer, men stadig med den samme effekt.

Derimod er der, som vist, også tilfælde, hvor Apollonios bruger en traditionel lignelse i helt nye situationer, hvorved han ved hjælp af kontrast til en lignelse i samme kategori, hvorpå den nye lignelse er bygget, eller til helt andre situationer hos Homer fremhæver værdiforskelle værkerne imellem. Dette er mest tydeligt i de forekomster, hvor Apollonios anvender en traditionel krigslignelse i en erotisk eller uheroisk sammenhæng, hvilket fremhæver den homeriske helts fald, idet ære bliver udskiftet med kærlighed, bedrag og magi.

En lignende teknik er de tilfælde, hvor Apollonios skaber en kontrast mellem elementer internt i værket. I de fleste lignelser ses en stærk parallelitet mellem lignelse og hovedhandling og når dette princip bevidst brydes, skaber det emfase, som det blandt andet ses i lignelsen, hvor Jason i ørkenen sammenlignes med den brølende løve. Endelig kan lignelsen også bruges som allusion til kendte begivenheder hos Homer, hvorved ligheder fremhæves. I en situation som Herakles og træfældningen genkalder Apollonios den brutale kyklop og overfører nogle af dennes kendetegn til Herakles.

Udenfor de traditionelle emner kan man hos Apollonios se en tendens til at afspejle den hellenistiske kultur og tankegang. Hvorvidt afspejlingen af samtiden i dagligdagsbilleder stammer fra den homeriske brug af lignelsen eller ej, er det dog tydeligt, at det er en anden periode, der skinner igennem i Apollonios' lignelser. Apollonios' beskrivelse af den fattige spinderske viser en interesse i individet og hvis flere af dagligdagsbillederne tages i nøjere betragtning, ville flere

aspekter af den hellenistiske kultur uden tvivl komme til overfladen (religiøsitet, naturbeskrivelser, kosmopolitisk verdensbillede etc.).

Denne fremstilling viser, at Apollonios arbejder med lignelsen på et højt litterært plan, hvor *Argonautikas* dybere mening først kommer til overfladen, hvis man forstår de talrige allusioner, der både virker som kontraster og sammenlignende. Ligeledes er lignelserne inkorporeret så tæt i værket, at de både enkeltvis og i grupper hjælper med til at bære de centrale temaer værket igennem. Apollonios' ændrede brug af lignelsen peger således på, at han har haft tid til at overveje, hvordan lignelsen skulle dreje fortællingens betydning, og derved bærer *Argonautika* præg af at være komponeret af en skriftlig og belæst forfatter med et skarpt øje for allusion.

Bibliografi

Oversættelser og Kommentarer:

- Due (1999a) Homer, *Homers Iliade*, (Overs. af Otto Steen Due), Gyldendal, 1999
- Due (1999b) Due, Otto Steen, *Ledsager til Homers Iliade*, Gyldendal 1999
- Due (2002) Homer, *Homers Odysse*, (Overs. af Otto Steen Due), Gyldendal, 2002
- Green (1997) Green, Peter, *The Argonautika - Translated, With Introduction, Commentary and Glossary*, University of California Press, 1997
- Seaton (1967) Rhodius, Apollonius, *The Argonautica*, (Overs. af R.C. Seaton), Heinemann, 1967

Sekundær litteratur:

- Britannica (2000) Hoffmann, Paul (ed.), "Hippolytos," artikel på Hoffmann, Paul (ed.), *Encyclopedia Britannica® CD 2000 Deluxe*, Encyclopædia Britannica, Inc., 2000
- Clare (2002) Clare, R.J., *The Path of the Argo*, Cambridge University Press, 2002
- Effe (2001) Effe, Bernd, "The Similes of Apollonius Rhodius," s. 147-170 i Papanghelis (2001)
- Gantz (1993) Gantz, Timothy, *Early Greek Myth* (kap. 5 og 12), The Johns Hopkins University Press, 1993
- Glei (2001) Glei, Reinhold F., "Outlines of Apollonian Scholarship 1955-1999," 1-26 i Papanghelis (2001)
- Knight (1995) Knight, Virginia, *The Renewal of Epic*, E. J. Brill, 1995
- Lord (1960) Lord, Albert B., *The Singer of Tales*, Harvard University Press, 1960
- Nyberg (1992) Nyberg, Lars, *Unity and Coherence*, Lund University Press, 1992
- Papanghelis (2001) Papanghelis, T. D. & Rengakos, A. (ed.), *A Companion to Apollonius Rhodius*, Brill 2001
- Rengakos (2001) Rengakos, Antonios, "Apollonius as a Homeric Scholar," (s. 193-216) i Papanghelis (2001)
- Scott (1974) Scott, William C., *The Oral Nature of the Homeric Simile*, E. J. Brill, 1974
- Stewart (1990) Stewart, Andrew, *Greek Sculpture*, Yale University Press, 1990